

Dr Krzysztof Kurosz

Uniwersytet Łódzki, Sąd Okręgowy w Warszawie

ORCID: 0000-0003-0605-3392

e-mail: kkurosz@wpia.uni.lodz.pl

Dr hab. Małgorzata Kurzynoga, prof. UŁ

Uniwersytet Łódzki

ORCID: 0000-0002-3927-4223

e-mail: mkurzynoga@wpia.uni.lodz.pl

Ubezpieczenie własności intelektualnej – związek bez przyszłości?

Intellectual property insurance: A concept without a future?

Streszczenie

Celem artykułu jest identyfikacja barier rozwoju ubezpieczeń własności intelektualnej oraz ocena ich potencjału w kontekście rosnącego znaczenia aktywów niematerialnych w gospodarce. Mimo że kapitał intelektualny ma coraz większy udział w strukturze majątkowej przedsiębiorstw, trudności związane z jego wyceną utrudniają wykorzystanie tych wartości jako przedmiotu ubezpieczenia czy zabezpieczenia wierzytelności. Powstaje w ten sposób paradoks: wzrasta znaczenie informacji i wiedzy, ale ich ubezpieczalność pozostaje ograniczona. Artykuł krytycznie odnosi się do założeń Komisji Europejskiej, wskazując, że to nie ubezpieczenia wymuszą standaryzację wyceny, lecz przeciwnie – rozwój metod wyceny i dostęp do danych statystycznych warunkują możliwość efektywnego ubezpieczenia własności intelektualnej.

Słowa kluczowe: ubezpieczenia, własność intelektualna, sekurytyzacja wierzytelności

JEL: O34, G22

Wprowadzenie

Polski rynek ubezpieczeniowy nie wykształcił dotąd oferty ubezpieczeń dedykowanych własności intelektualnej jako odrębnemu przedmiotowi ochrony. Pojawiające się sporadycznie produkty ubezpieczeniowe dotyczą jedynie wybranych branż, takich jak multimedia czy IT, gdzie kwestie własności intelektualnej pojawiają się pośrednio, głównie w kontekście odpowiedzialności cywilnej.

Abstract

The aim of this article is to identify the barriers hindering the development of intellectual property insurance and to evaluate its potential in light of the growing significance of intangible assets in the modern economy. Although intellectual capital represents an increasingly significant component of corporate asset structures, the difficulties associated with its valuation hinder its use as an object of insurance coverage or as collateral for securing claims. This gives rise to a paradox: the importance of information and knowledge is steadily increasing, yet their insurability remains constrained. The article critically assesses the assumptions underlying the European Commission's approach, contending that it is not the insurance sector that will drive the standardization of valuation practices, but rather that the advancement of valuation methodologies and access to reliable statistical data are prerequisites for the effective insurability of intellectual property.

Keywords: insurance, intellectual property, securitization of receivables

Wzrost znaczenia aktywów niematerialnych w gospodarce nie przesądza jednak o rozwoju ubezpieczeń własności intelektualnej. Trudności sprawia wycena innowacyjnych rozwiązań technicznych przed ich komercjalizacją. Złożoność tego rodzaju ubezpieczeń oraz brak powtarzalności przypadków sprawiają, że nie tworzą one masowego rynku, który zapewniłby ubezpieczycielom odpowiednią skalę działalności przy zachowaniu opłacalności i dostępności cenowej. Doświadczenia rozwiniętych rynków wskazują, że kluczowe dla rozwoju ubezpieczeń własności

intelektualnej są: przewidywalność orzecznictwa w sprawach z tego zakresu, profesjonalna wycena wartości i ryzyka tych praw oraz skuteczność stosowania środków naprawczych. Istotną rolę odgrywa także dojrzały rynek wyspecjalizowanych kancelarii prawnych zajmujących się zarządzaniem sporami w zakresie własności intelektualnej.

Celem niniejszego artykułu jest opisanie czynników utrudniających rozwój ubezpieczeń własności intelektualnej oraz odpowiedź na pytanie o szanse powodzenia związku własności intelektualnej i ubezpieczeń.

Znaczenie własności intelektualnej dla wartości przedsiębiorstw

W ostatnich 30 latach wartości niematerialne (kapitał intelektualny obejmujący własność intelektualną¹ oraz inne niematerialne aktywa) stały się głównym składnikiem aktywów przedsiębiorstw w USA objętych indeksem S&P 500. Udział wartości rynkowej dóbr niematerialnych wynosił 17% w 1975 r., 32% w 1985 r., 68% w 1995 r., 80% w 2005 r., 84% w 2015 r. oraz 90% w 2020 r. Podobne zjawisko występuje również w Europie. W przypadku indeksu S&P Europe 350 wartość aktywów niematerialnych wyniosła 74% w 2020 r. (Ocean Tomo, 2021).

Prawa własności intelektualnej, nie będąc jedynym składnikiem kapitału intelektualnego, mają jednak istotne znaczenie dla wyceny przedsiębiorstwa poprzez wpływ na dodatkowy składnik kapitału intelektualnego, jakim jest *goodwill* (kategoria ekonomiczna). Wartość przedsiębiorstwa stanowi wycenę finansową reputacji, know-how, praw własności intelektualnej i wyników finansowych. Jej oszacowanie dokonywane jest na podstawie aktywów oraz perspektyw rentowności inwestycji podejmowanych przez spółkę przy uwzględnieniu jej pozycji na rynku. Wartość niematerialna przedsiębiorstwa to różnica między jej wycenionymi aktywami a kwotą, za którą zostaje zbyta lub na jaką jest wyceniana. Odzwierciedla zatem w części jego rynkowe perspektywy.

Prawa własności intelektualnej i *goodwill* (kategoria ekonomiczna) to dwa różne elementy kapitału intelektualnego. Między nimi istnieją jednak zależności, które mogą utrudniać szacowanie wartości własności intelektualnej i pośrednio utrudniać rozwój ubezpieczeń. I tak np. liczba i jakość patentów mogą w danym sektorze rynku wskazywać na przewagę konkurencyjną danego przedsiębiorstwa nad innymi, a przez to pośrednio wpływać na wycenę odzwierciedloną w kursach akcji, zwiększając *goodwill*. Zależność działa też w drugą stronę. Renoma przedsiębiorstwa (dobro osobiste osoby prawnej)² i pozytywne relacje z klientami, zwiększając *goodwill*, podnoszą też pośrednio wartość np. prawa ochronnego na znak towarowy. W naszej ocenie tego typu wzajemne zależności nie występują na linii dobra materialne (np. nieruchomości wchodzące w skład przedsiębiorstwa) – *goodwill*. Wartość dóbr materialnych jest bardziej zobiektywizowana.

Uwzględnianie w wycenie wartości kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa jest charakterystyczne dla wyceny inwestorskiej. *Goodwill* jako wartość niematerialna ma niestabilny charakter, mimo że jest uwzględniana w księgowości, choć nie ma sama w sobie zdolności do generowania zysku (w przeciwieństwie do praw własności intelektualnej) (Bojańczyk, 2023, s. 146).

Z punktu widzenia księgowości wartość *goodwill* to różnica pomiędzy ceną zakupu przedsiębiorstwa a wartością wycenionych na moment transakcji aktywów.

Trudności w wycenie i wzajemne zależności omawianych wartości utrudniają rozwój ubezpieczeń i finansowanie innowacyjnych przedsiębiorstw. W 2016 r. Komisja Europejska opublikowała dokument roboczy na temat czynników sprzyjających rozwojowi przedsiębiorstw typu start-up i scale-up, w tym w szczególności własności intelektualnej jako narzędzia wspierania innowacyjności (KE, 2016, s. 2). Jako jeden z czynników rozwoju wymieniono w nim różne postacie ubezpieczenia własności intelektualnej, służące ograniczeniu ryzyk gospodarczych oraz możliwości współdzielenia kosztów postępowań sądowych (KE, 2016, s. 7). W dokumencie tym podkreślono, że wartość dóbr niematerialnych posiadanych przez przedsiębiorców stale rośnie, co stanowi odzwierciedlenie rozwoju gospodarki UE opartej w coraz większym stopniu na usługach, informacjach i wiedzy. Dobra te i związane z nimi prawa są jednak trudno mierzalne w zakresie wyceny, w przeciwieństwie do dóbr materialnych. Prowadzi to do paradoksu: choć w gospodarce UE wartość informacji i wiedzy rośnie, to względna wartość materialnych aktywów przedsiębiorstw – stanowiących podstawę zabezpieczenia i ubezpieczeń – maleje (KE, 2016, s. 7), co negatywnie wpływa na możliwości pozyskiwania finansowania. Rozwiązania tego paradoksu KE upatruje m.in. w rozwoju ubezpieczeń własności intelektualnej, której towarzyszyłaby standaryzacja i upowszechnienie metodologii wyceny tych wartości. To zaś umożliwiłoby wykorzystanie tych metod na rynkach finansowych celem pozyskiwania finansowania (KE, 2016, s. 7). Stanowisko KE opiera się na założeniu, że doprowadzenie do rozwoju ubezpieczeń wymusi metody standaryzacji wyceny. W naszej ocenie jest jednak odwrotnie, przy czym nie negujemy związku ubezpieczeń i korzystnej dla przedsiębiorców sekurytyzacji własności intelektualnej. Upowszechnienie i zobiektywizowanie metod wyceny oraz dostęp do większej liczby danych statystycznych jest warunkiem wstępnym rozwoju ubezpieczeń (EUIPO, 2018, s. 9; Pérez-Carrillo, Cuypersm, 2013, s. 89). Dostrzeżono to w Singapurze, w którym w 2014 r. wprowadzono rządowy program finansowania własności intelektualnej, obejmujący m.in. wsparcie kosztów wyceny własności intelektualnej mającej służyć jako zabezpieczenie finansowania (Grzybczyk, 2024, s. 199–200).

Podsumowując – zaprezentowane na wstępie dane, obrazujące procentową wysokość wartości niematerialnych w wycenie przedsiębiorstw, nie oznaczają, że taką właśnie wartość mają prawa własności intelektualnej. Mają one jednak istotny wpływ na wycenę przedsiębiorstw w ubezpieczeniu. Komisja dostrzega problem wyceny aktywów

niematerialnych, który utrudnia zabezpieczanie finansowania przedsiębiorstw. Rozwiązania tego problemu KE upatruje w rozwoju ubezpieczeń praw własności intelektualnej, co ma wymusić rozwój standaryzacji i obiektywizacji metod wyceny praw własności intelektualnej.

Własność intelektualna jako przedmiot ubezpieczenia

W analizowanym powyżej dokumencie roboczym KE z 2016 r. przyjęto bardzo szerokie rozumienie tego pojęcia w kontekście ubezpieczeń. Na potrzeby dokumentu własność intelektualną zdefiniowano jako „obejmującą wszystkie istniejące opcje ochrony szeregu wartości niematerialnych i prawnych. System własności intelektualnej obejmuje zatem formalne prawa własności intelektualnej przyznane w drodze rejestracji (takie jak patenty, znaki towarowe UE i oznaczenia geograficzne), nieformalne prawa własności intelektualnej (takie jak prawa autorskie) i inne formy ochrony własności intelektualnej (takie jak tajemnice handlowe i nazwy domen), przy czym system własności intelektualnej obejmuje również mechanizmy i procedury uzyskiwania i egzekwowania praw własności intelektualnej oraz rozstrzygania sporów prawnych” (KE, 2016, s. 2).

Definicja ta obejmuje również dobra niematerialne, które nie są chronione prawami wyłącznymi, lecz regulacją deliktową z prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji (tajemnice handlowe)³ lub systemem mieszanym w odniesieniu do domen internetowych. Wykracza wyraźnie poza inne stanowisko KE dotyczące środków ochrony i egzekwowania własności intelektualnej przewidzianych w dyrektywie 2004/48/WE⁴. W odniesieniu do tej dyrektywy KE w oświadczeniu z 2005 r. (KE, 2005) definiuje własność intelektualną jako dobra niematerialne chronione za pomocą praw podmiotowych bezwzględnych⁵. W późniejszym oświadczeniu z 2017 r., również dotyczącym dyrektywy 2004/48/WE, KE przyznała jednak, że występują niejasności w odniesieniu do innych praw niż wymienione w oświadczeniu KE z 2005 r.

Z tego zestawienia stanowisk w odniesieniu do problematyki ubezpieczenia własności intelektualnej już zatem widać, że KE zdecydowała się na oderwanie od ocen jurystycznych i konstrukcyjnych (zawężających zakres własności intelektualnej do ochrony za pomocą konstrukcji praw podmiotowych bezwzględnych), właściwych dyrektywie 2004/48/WE, na rzecz szerszego spojrzenia gospodarczego przez pryzmat wartości (aktywów).

Uważamy zatem, że ubezpieczenie własności intelektualnej ma dotyczyć dobra niematerialnego, a nawet pewnej ustrukturyzowanej, wyodrębnionej informacji mającej znaczenie gospodarcze, niezależnie od sposobu ochrony (prawa z rejestracji, prawo autorskie, inne dobra) – o ile istnieje mechanizm prawny ochrony tego dobra/informacji⁶. Naruszenie sfery wyłączności, wykorzystanie dobra niematerialnego lub wpływ na jego wartość (ujawnienie

tajemnicy handlowej) są czynnikami ryzyka, które wpływają na szeroko rozumiane interesy gospodarcze.

Zaprezentowane powyżej stanowisko nie pozostaje w naszej ocenie w sprzeczności z konsensem osiągniętym w doktrynie odnośnie do kwalifikacji jurystycznej praw własności intelektualnej. W piśmiennictwie zauważa się, że zakres praw własności intelektualnej nie jest ostro zakreślony (Skubisz, 2015, s. 71). Co do zasady obejmuje on prawa podmiotowe bezwzględne na dobrach niematerialnych. Spór dotyczy nieuczciwej konkurencji i dóbr niematerialnych niechronionych prawami wyłącznymi, będących jednak przedmiotem stosunków cywilnoprawnych (Skubisz, 2017, s. 72). Jak się bowiem wydaje, tak szerokie ujęcie własności intelektualnej w dokumencie KE z 2016 r. jako przedmiotu ubezpieczenia wynika z konstrukcji samego ubezpieczenia. Jest ono instrumentem służącym łagodzeniu ryzyk związanych z utratą pewnej wartości ekonomicznej (szeroko rozumianej), której może doznać ubezpieczony w razie zajścia zdarzenia przewidzianego w umowie (Raczyński, 2016, s. 1084). Z tego punktu widzenia mniejsze znaczenie ma spór w doktrynie dotyczący zasady *numerus clausus* praw na dobrach niematerialnych (Żelechowski, 2019, s. 709–752).

Komisja Europejska prezentuje szerokie ujęcie własności intelektualnej jako przedmiotu ubezpieczenia, odmienne od jej stanowiska w zakresie środków egzekwowania tych praw na gruncie dyrektywy 2004/48/WE, nawiązując do pierwszej definicji własności intelektualnej zawartej w Konwencji o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej z 14.07.1967 r.⁷ W art. 2 pkt 8 zawiera ona bardzo szerokie wyliczenie przedmiotów ochrony własności intelektualnej, obejmujące również nazwy handlowe i oznaczenia handlowe, ochronę przed nieuczciwą konkurencją oraz „wszelkie inne prawa dotyczące działalności intelektualnej”. Zwłaszcza ten ostatni zwrot podatny jest na bardzo szeroką interpretację zakresu własności intelektualnej (szerzej: Kurosz, 2024b, s. 26 i n.). Świadczy to o dążeniu KE do szerokiego zakresu ubezpieczeń własności intelektualnej.

Podsumowując, należy stwierdzić, że ubezpieczenie własności intelektualnej może objąć nie tylko „tradycyjne” składniki własności intelektualnej (patenty, znaki towarowe, wzory przemysłowe, utwory itp.), ale i „inne formy ochrony własności intelektualnej (takie jak tajemnice handlowe i nazwy domen)” (KE, 2016, s. 2). Własność intelektualna jako przedmiot ubezpieczenia obejmuje również prawa, których natura jest dyskutowana w literaturze, takie jak wyłączność rynkowa leków (Zemła-Pacud, 2023, s. 281) czy prawo do informacji geologicznej⁸ (Polak, 2012, s. 175 i n.), niezależnie od tego, czy są chronione za pomocą praw podmiotowych bezwzględnych, czy za pomocą konstrukcji roszczeń odszkodowawczych (ochrona deliktowa). Przykładem jest ubezpieczenie tajemnicy przedsiębiorstwa, czyli jedno z najbardziej rozpowszechnionych ubezpieczeń własności intelektualnej w Stanach Zjednoczonych. Niezależnie od kwalifikacji tajemnicy przedsiębiorstwa, co do której toczy się spór w doktrynie (Niewęglowski, 2017, s. 938–941)⁹, spełnia ona kryteria dobra

podlegającego ubezpieczeniu (wyodrębniona informacja, zakaz jego naruszania, istotna wartość gospodarcza).

Ubezpieczenie aktywów

Ubezpieczenia własności intelektualnej dzielą się na dwie grupy: obejmujące aktywa (ochrona własnych praw) (EUIPO, 2018, s. 2) oraz dotyczące pasywów (odpowiedzialność za naruszenie cudzych praw). Ubezpieczenie kosztów postępowań sądowych nie stanowi odrębnej kategorii – może występować w obu typach.

Ubezpieczenie aktywów, zwane również ubezpieczeniem *first party*, obejmuje ryzyka związane z interesami majątkowymi. Poza zakresem ubezpieczenia aktywów pozostają prawa osobiste (np. autorskie prawa osobiste). Przedmiotem ubezpieczenia majątkowego może być każdy interes majątkowy, który nie jest sprzeczny z prawem i daje się ocenić w pieniądzu (art. 821 k.c.). Może on przybrać postać aktywów i pasywów (Fras, 2018, s. 258). Przedmiotem ubezpieczenia mogą być zatem również dobra niematerialne składające się na własność intelektualną, jak również wszelkie inne interesy dotyczące praw i dóbr zbliżonych do własności intelektualnej, niezaliczane bezpośrednio do niej. Przykładem są prawa związane z licencjonowaniem wizerunku (branża reklamowa) i tendencjami do ujmowania ich w kontekście majątkowym (Giesen & Kurosz, 2021, s. 5 i n.).

Ubezpieczenie aktywów służy przede wszystkim zabezpieczeniu przed utratą własności intelektualnej (KE, 2016, s. 7). W przypadku własności przemysłowej i praw z rejestracji ubezpieczenie może obejmować konsekwencje unieważnienia prawa do znaku towarowego, patentu, wzoru itp. (wówczas przestaje istnieć składnik majątku objęty ubezpieczeniem). Ochrona ubezpieczeniowa może obejmować wartości utraconego prawa, ale również utratę spodziewanych korzyści, wynikających z jego eksploatacji. W praktyce ubezpieczyciele często oferują ubezpieczenia odnoszące się do konkretnego produktu lub ich całej linii i wszystkich powiązanych z nim praw własności intelektualnej, a nie konkretnego prawa ochronnego (EUIPO, 2018, s. 8).

Możliwe jest też ubezpieczenie własności intelektualnej powstającej w oderwaniu od systemu formalnej rejestracji (ubezpieczenie od utraty prawa autorskiego). W przypadku państw UE prawo autorskie powstaje z chwilą ustalenia utworu. Dla autorstwa decydujące są okoliczności faktyczne¹⁰. Nie ma zatem ryzyka utraty prawa na skutek unieważnienia, gdyż nie istnieją takie procedury. Podmiot eksploatujący utwór może jednak pozostawać w błędzie co do okoliczności faktycznych związanych z istnieniem lub przysługiwaniem prawa. W razie ewentualnego sporu może okazać się zatem, że w obrocie pojawi się rozstrzygnięcie sądu kwestionujące fakt nabycia prawa¹¹. Ryzyku utraty prawa autorskiego, rozumianego jako pojawienie się w obrocie orzeczenia sądowego kwestionującego autorstwo danej osoby ze względu na brak cechy twórczości, sprzyja też

rozwój modeli generatywnych AI oraz pojawiające się na tym tle spory sądowe dotyczące problemu autorstwa osoby wykorzystującej modele generatywne.

Istotne jest również ubezpieczenie obejmujące szkody związane z ujawnieniem tajemnicy przedsiębiorstwa. Niektórzy przedsiębiorcy są zainteresowani ochroną know-how bez formalnej rejestracji, zamiast ochrony patentowej, która ma charakter terminowy. Ochrona patentowa jest zresztą niemożliwa w przypadku tajemnic przedsiębiorstwa obejmujących informacje organizacyjne przedsiębiorstwa oraz inne informacje posiadające wartość gospodarczą (art. 11 ust. 2 u.z.n.k.), niemające waloru technicznego.

Tajemnica przedsiębiorstwa jest tym składnikiem aktywów, który może ulec naturalnej degradacji na skutek dozwolonych prawem działań. Tego typu zdarzenia nie będą zazwyczaj kwalifikowane jako ryzyko objęte ubezpieczeniem aktywów. Produkty po wprowadzeniu na rynek można poddać dozwolonej (w razie braku ochrony patentowej) inżynierii odwrotnej. Ubezpieczenie tajemnicy przedsiębiorstwa nie obejmuje sytuacji, gdy zostaje ona ujawniona na skutek dozwolonych prawem działań osób trzecich, będących następstwem równoległego dochodzenia do informacji na skutek rozwoju techniki i nauki¹². Także upływ czasu sam w sobie może powodować utratę wartości handlowej informacji, np. przestarzałych danych finansowych¹³.

W ramach ubezpieczenia aktywów możliwe jest też ubezpieczenie kosztów postępowań sądowych i administracyjnych. Mogą one obejmować koszty rejestracji unieważnionych praw, koszty postępowań o unieważnienie, jak również koszty egzekwowania praw własności intelektualnej (również opinii prawnych i stosowania środków pomocniczych służących poszukiwaniu dowodów i informacji)¹⁴.

Ubezpieczenie aktywów może zatem dotyczyć pełnego spektrum praw własności intelektualnej o bardzo zróżnicowanych podstawach ochrony, utrudniających wypracowanie ustandaryzowanych reguł i warunków ubezpieczenia.

Ubezpieczenie pasywów

Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnoprawnej (tzw. ubezpieczenie pasywów lub *third party*), w razie naruszenia cudzej własności intelektualnej może obejmować szeroki zakres ryzyk, w tym przede wszystkim ryzyko wypłaty odszkodowania. W szczególności chodzi o ryzyko wypłaty odszkodowania w związku z naruszeniem praw własności intelektualnej. Ustawy regulujące poszczególne prawa przewidują rozbudowany katalog środków cywilnoprawnych (nie tylko odszkodowanie), w tym roszczenie o wydanie uzyskanych korzyści, a nawet środki mające charakter jedynie częściowo odszkodowawczy (quasipenalny)¹⁵. Utrudnia to sprofilowanie odpowiedniej ochrony ubezpieczeniowej. „Na gruncie prawa polskiego, w świetle art. 822 k.c., który zawęża zakres ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej wyłącznie do odpowiedzialności

odszkodowawczej, przyjmuje się, iż roszczenie o wydanie bezpodstawnie uzyskanych korzyści nie podlega ochronie ubezpieczeniowej” (Maśniak, 2024, s. 1366; Mularski, 2020, s. 323). Ubezpieczenie ryzyka wydania bezpodstawnie uzyskanych korzyści jest możliwe, ale w ramach odrębnego rodzaju ubezpieczenia pasywów.

Duże znaczenie gospodarcze ma również ubezpieczenie kosztów wycofania z obrotu towarów i usług związanych z unieważnionym prawem, a nawet kosztów zamknięcia linii produkcyjnych¹⁶, które mogą być wyższe niż odszkodowanie.

Korzyści wynikające z ubezpieczeń własności intelektualnej

Korzyści wynikające z rozwoju instrumentów ubezpieczeniowych dotyczących własności intelektualnej odnoszą się przede wszystkim do podmiotów objętych ochroną ubezpieczeniową. Mogą one być również postrzegane w szerszym kontekście – jako jeden z czynników sprzyjających rozwojowi gospodarki opartej na innowacyjności (KE, 2007). Do najważniejszych z nich należą:

1) Ograniczenie ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej poprzez podział lub przeniesienie obciążeń finansowych związanych z prowadzeniem sporów sądowych w zakresie praw własności intelektualnej. Jest to istotne dla małych i średnich przedsiębiorstw (KE, 2016, s. 7; Simensky & Osterberg, 1999, s. 321 i n.).

2) Zwiększenie siły negocjacyjnej przedsiębiorstw ubezpieczających własność intelektualną zarówno na etapie poprzedzającym wszczęcie sporu sądowego, jak i w jego toku. Efekt ten wynika z zaangażowania dużych, wyspecjalizowanych podmiotów – ubezpieczycieli bądź instytucji finansujących – współpracujących z kancelariami prawnymi specjalizującymi się w sporach dotyczących własności intelektualnej (KE, 2016, s. 7).

3) Poszerzenie źródeł finansowania oraz obniżenie kosztów pozyskiwania kapitału dzięki możliwości ubezpieczenia aktywów niematerialnych, co może stanowić istotny czynnik wspierający sekurytyzację wierzytelności (KE, 2016, s. 8).

4) Powstanie nowego segmentu rynku ubezpieczeniowego. Odpowiednie skalkulowanie tej korzyści wymaga jednak od ubezpieczycieli porównania z kosztami stworzenia nowego typu polis.

Czynniki utrudniające rozwój ubezpieczeń własności intelektualnej

Czynniki utrudniające rozwój ubezpieczeń własności intelektualnej mają istotne znaczenie zarówno z perspektywy ubezpieczycieli, jak i potencjalnych ubezpieczonych. Do najważniejszych z nich należą:

1) Trudności w ustaleniu wartości własności intelektualnej. Wpływają negatywnie na możliwość wyznaczenia

kosztów ochrony ubezpieczeniowej w zakresie ubezpieczenia aktywów oraz ustalenia wartości zabezpieczenia ewentualnych kredytów. Trudności te wynikają z kilku przyczyn. Po pierwsze, prawa własności intelektualnej są niejednorodne. Obejmują prawa powstające w związku z rejestracją, jak również prawa autorskie powstające na skutek zdarzeń faktycznych (ustalenie utworu). Utrudnia to szacowanie wartości i pewność co do tego, czy w ogóle istnieje przedmiot ubezpieczenia. W praktyce prawa autorskie nie stanowią przez to również czynnika sekurytyzacji wierzytelności, a wyjątek powszechnie opisywany w literaturze – obligacje wyemitowane przez Davida Bowie, zabezpieczone przez 25 albumów artysty (Grzybczyk, 2024, s. 201) – jedynie potwierdza tę regułę. Po drugie, nowe technologie, których dotyczą patenty, są trudno wycenialne. Stosowanie rozwiązań ułatwiających oszacowanie wartości przedmiotu ubezpieczenia, w postaci ubezpieczenia wszystkich praw własności intelektualnej związanych z określonym produktem poprzez korelację z wyceną rynkową produktu, nie jest możliwe w przypadku przedsiębiorstw start-up, które dopiero rozpoczynają działalność. Po trzecie, w przypadku patentów związanych z określonym produktem istnieje trudność oszacowania proporcji wartości (Kossecki, 2024, s. 226). Po czwarte, szybki rozwój technologii może powodować szybką dezaktualizację wynalazków. Po piąte, wartość znaków towarowych również jest zmienna w czasie oraz zależy od innych czynników, niezwiązanych bezpośrednio z prawem, takich jak renoma przedsiębiorstwa i wolumen sprzedaży towarów i usług oznaczonych znakiem towarowym. Renoma przedsiębiorstwa może zależeć od okoliczności w ogóle niezwiązanych z wolumenem sprzedaży, np. wyboru wartości oczekiwanych przez konsumentów, a promowanych przez przedsiębiorcę.

2) Trudności w szacowaniu oceny ryzyka i wielkości potencjalnej szkody. Ograniczone dane dostępne dla ubezpieczycieli, zwłaszcza w przypadku ubezpieczenia tajemnicy handlowej, powodują wyższą składkę za ryzyko (EUIPO, 2018, s. 9). Problem ten występuje też w przypadku patentów. Wprawdzie wynalazek podlega ujawnieniu w publicznym rejestrze, niemniej jednak ustalenie wartości prawa, zwłaszcza w odniesieniu do nowych dziedzin i zastosowań, może być trudne. Wielkie trudności napotyka także przewidzenie potencjalnego ryzyka w przypadku ubezpieczenia pasywów, zwłaszcza w branży farmaceutycznej, ze względu na możliwość patentowania nie tylko substancji, ale i jej zastosowania medycznego. Problem ten tylko częściowo jest rozwiązywany przez określenie górnej granicy odpowiedzialności. Ponadto stopień skomplikowania spraw, zwłaszcza patentowych, powoduje, że w odniesieniu do tego samego patentu, ale walidowanego w różnych krajach, pojawiają się odmienne rozstrzygnięcia¹⁷. Pokonanie tych trudności wymaga dodatkowych nakładów.

3) Płytki rynek ubezpieczeń własności intelektualnej. Warunkiem rozwoju ubezpieczeń własności intelektualnej jest wysoki wolumen zawieranych umów, co pozwala obniżyć koszty ochrony ubezpieczeniowej (EUIPO, 2018, s. 8). Większa liczba umów pozwala na lepszą ocenę ryzyka w skali statystycznej (Pérez-Carrillo & Cuypers, 2013,

s. 89; EUIPO, 2018, s. 9). W tym kontekście EUIPO wskazuje na niewielką liczbę sporów dotyczących patentów, powołując się na przykład Francji (EUIPO, 2018, s. 9). W latach 2000–2009 liczba sporów patentowych we Francji wynosiła 350 nowych sporów rocznie, przy wskaźniku 1 sprawa na 1000 zarejestrowanych wynalazków, mimo tego, że w tamtym okresie Francja była czwartym co do wielkości rynkiem sporów patentowych na świecie¹⁸. Z kolei w latach 2020–2023 liczba spraw o naruszenie patentu wyniosła: 145 w 2020 r., 174 w 2021 r., 180 w 2022 r. i 186 w 2023 r.¹⁹ W USA w latach 1997–2009 liczba spraw sądowych dotyczących patentów wyniosła 34 214. W Polsce od 1.07.2020 r. do 31.12.2024 r. zarejestrowano łącznie 96 nowych spraw dotyczących naruszeń patentów, czyli prawie szesnastokrotnie mniej rocznie niż we Francji²⁰. Im mniejsza liczba sporów dotyczących danego prawa, tym mniejsza baza statystyczna umożliwiająca szacowanie ryzyka.

4) Problemy transgraniczne praw własności intelektualnej, wynikające z uniwersalności dóbr niematerialnych, które mogą być wykorzystywane równocześnie w wielu państwach, bez związku z *corpus mechanicum*, w którym są ucieleśnione (Popiołek, 2013, s. 832). Uprawnionemu (ubezpieczonemu) przysługuje w stosunku do danego dobra niematerialnego „jednocześnie tyle niezależnych od siebie praw podmiotowych, ile systemów prawnych dane dobro uznaje za przedmiot prawa podmiotowego” (Grzybycz, 2014, s. 7). Może to wywoływać wątpliwości interpretacyjne co do zakresu ubezpieczenia. W praktyce pewna część spraw, zwłaszcza dotycząca patentów, jest rozpoznawana w kilku jurysdykcjach, choć dotyczą tego samego wynalazku (problem terytorialności ochrony oraz rejestrowania tych samych wynalazków w różnych jurysdykcjach) (Cremers i in., 2017, s. 20–22). Ten sam problem może dotyczyć spraw o zwalczanie nieuczciwej konkurencji, zwłaszcza jeśli czyn nieuczciwej konkurencji (np. szkalowanie produktu) popełniony jest w związku z publikacją nagrań wideo na platformach cyfrowych, gdy rozpowszechniającym informacje jest podmiot gospodarczy zarejestrowany w innym państwie²¹. Wysokość składki ubezpieczeniowej znacząco rośnie w sytuacji objęcia ochroną ryzyk związanych ze zdarzeniami w innych państwach, których skutki mogą jednak przenikać na obszar państwa właściwego dla ubezpieczenia. Między poszczególnymi państwami występuje konkurencja w zakresie poszerzania obszaru własnej jurysdykcji (Kurzynoga, 2024, s. 41–44).

5) Trudności w dotarciu do informacji o produktach ubezpieczeniowych. I tak, np. tylko w Wielkiej Brytanii Brytyjski Urząd Własności Intelektualnej publikuje listę brokerów ubezpieczeniowych oferujących ubezpieczenia własności intelektualnej. W Polsce podstawowe informacje na ten temat nie są dostępne na żadnej stronie internetowej towarzystw ubezpieczeń i tylko nieliczni brokerzy oferują pomoc w dostosowaniu produktu ubezpieczeniowego do potrzeb ubezpieczenia własności intelektualnej.

6) Wysokie koszty ubezpieczeń w stosunku do zakresu ubezpieczenia (EUIPO, 2018, s. 9). Jest to konsekwencja trudności w szacowaniu wielkości składki w związku

z problemami w ocenie ryzyk oraz niewielkiego wolumenu zawieranych umów, utrudniających wyciągnięcie odpowiednich danych statystycznych.

Ubezpieczenia własności intelektualnej w Polsce oraz możliwe działania wpływające na rozwój rynku

Ubezpieczenia własności intelektualnej w państwach UE są mniej popularne niż w USA, Japonii i Chinach (w tych dwóch ostatnich państwach urzędy patentowe oferują małym i średnim przedsiębiorstwom dotacje do ubezpieczeń własności intelektualnej (EUIPO, 2018, s. 6). W UE większość ogólnych komercyjnych produktów ubezpieczeniowych nie obejmuje sporów związanych z własnością intelektualną albo obejmuje je w niewielkim zakresie (EUIPO, 2018, s. 8). Własność intelektualna – i to raczej w kontekście pasywów – bywa chroniona niejako przy okazji, w ramach ubezpieczenia działalności gospodarczej w branży reklamowej oraz informatycznej. I tak, np. w Danii tylko trzy towarzystwa ubezpieczeniowe oferowały produkty ubezpieczenia własności intelektualnej (EUIPO, 2018, s. 7). Wymaga podkreślenia, że w Wielkiej Brytanii rozwój rynku ubezpieczeń własności intelektualnej jest wspierany przez Brytyjski Urząd Własności Intelektualnej, który na swej stronie internetowej umieścił podstawowe informacje na ten temat²². Podobnie jest w Danii, w której promowaniem tych ubezpieczeń w latach 2010–2019 zajmował się Duński Urząd Patentów i Znaków Towarowych²³.

Na rynku polskim nie są dostępne ubezpieczenia, które dotyczą bezpośrednio wyodrębnionego przedmiotu ochrony, jakim jest własność intelektualna. Przegląd rynku wskazuje, że żaden z ubezpieczycieli nie oferuje ubezpieczenia aktywów w postaci dóbr niematerialnych. Jednakże część ryzyk (ubezpieczenie pasywów) jest obejmowana przez ubezpieczenia skierowane do branży IT, od ryzyk cybernetycznych (Szpyt, 2025; 2021, s. 175), jak również ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnoprawnej przedsiębiorców. Są to jednak sporadyczne przypadki. W nielicznych przypadkach zdarza się, że takie ubezpieczenie jest oferowane w postaci dodatkowej klauzuli do OC z niskimi limitami dla wybranych klientów. Należy również dodać, że klauzule wyłączające odpowiedzialność w wypadku ubezpieczenia OC z tytułu naruszeń praw własności intelektualnej mogą budzić wątpliwości co do zakresu wyłączenia ze względu na różnorodność środków ochrony.

Powstaje pytanie, czy zwłaszcza w świetle opisanych wcześniej trudności związek ubezpieczeń i własności intelektualnej ma szansę powodzenia? Odpowiedź na nie zależy od dostrzeżenia, że różne rodzaje ubezpieczeń własności intelektualnej cechują się różnymi rodzajami ryzyk i trudności w skalkulowaniu odpowiedniej składki w niektórych obszarach. W ocenie Lloyd's jest to jedna z przyczyn, dla których rynek ubezpieczeń własności intelektualnej jest perspektywiczny. W działalności przedsiębiorstw można

bowiem wyodrębnić ryzyka o większym prawdopodobieństwie zdarzeń, dla których do oszacowania wielkości składki nie są potrzebne trudno dostępne dane, lecz wiedza o kosztach postępowań sądowych (LLoyd's, 2020). Drugą z przyczyn jest potencjalnie szeroki rynek, którego realne powiększenie zależy od odpowiedniej polityki informacyjnej nakierowanej na przedsiębiorców (LLoyd's, 2020, s. 8). Umożliwia to, zwłaszcza w zakresie ubezpieczenia związanego z kosztami egzekwowania praw własności intelektualnej, oferowanie we współpracy z wyspecjalizowanymi kancelariami prawnymi polis umożliwiających uzyskanie efektywnej ochrony. Część działań, w tym upowszechnienie właściwych standardów wyceny wartości praw własności intelektualnej, wymaga jednak działań podmiotów nienastawionych bezpośrednio na zysk, odpowiadających za działania publiczne na rynku własności intelektualnej, takich jak np. Urząd Patentowy RP.

Z analiz dotyczących rynku ubezpieczeń patentów wynika również, że ubezpieczyciele i wielkie koncerny nie są zainteresowane współpracą. Ubezpieczyciele uznają za „nieubezpieczalne” koszty sporów sądowych między międzynarodowymi koncernami (CJA Consultants & European Policy Advisers Britain and Brussels, 2006, s. 76). Potencjalnie najszersze pole rynkowe obejmuje małe i średnie przedsiębiorstwa, a zatem ten segment rynku, w którym świadomość potencjalnych korzyści i ryzyk jest z kolei najmniejsza. Przeszkodą dla rozwoju rynku ubezpieczeń własności intelektualnej mogą być jednak koszty inwestycji ubezpieczycieli w rozwój metod szacowania ryzyk.

Dlatego uważamy, że Urząd Patentowy mógłby odegrać istotną rolę w rozwoju ubezpieczeń własności intelektualnej, rozwijając prowadzone już działania promujące rejestrację praw własności intelektualnej oraz ukazujące ich znaczenie dla gospodarki i przedsiębiorstw. W naszej ocenie rozwinięciem tej działalności mogłoby być:

- 1) upowszechnianie informacji o korzyściach z ubezpieczeń własności intelektualnej;
- 2) prowadzenie listy towarzystw ubezpieczeniowych i brokerów oferujących ubezpieczenie własności intelektualnej;

3) podjęcie zinstytucjonalizowanych działań na rzecz upowszechnienia nowoczesnych standardów wyceny praw własności intelektualnej oraz skutków ich naruszenia;

4) zbieranie i udostępnianie odpowiednich danych statystycznych umożliwiających właściwą ocenę ryzyka przez ubezpieczycieli (liczba zarejestrowanych spraw, liczba spraw sądowych dotyczących poszczególnych praw własności intelektualnej);

5) nawiązanie dialogu z ubezpieczycielami i Polską Izbą Ubezpieczeń celem szczegółowej weryfikacji potrzeb ubezpieczycieli przy prawidłowej kalkulacji ryzyk oraz zachęcania do oferowania dedykowanych własności intelektualnej produktów²⁴.

Wnioski

Własność intelektualna istotnie zwiększa wartość aktywów niematerialnych przedsiębiorstw, przewyższając wpływ aktywów materialnych, co wymaga standaryzacji metod ich wyceny, m.in. dla rozwoju instrumentów ubezpieczeniowych. Niemniej trudności w wycenie praw własności intelektualnej ograniczają rozwój ich ubezpieczenia i sekurytyzacji, co w warunkach gospodarki innowacyjnej zmniejsza skalę globalnie ubezpieczalnego majątku i negatywnie wpływa na wzrost gospodarczy.

Ubezpieczenie własności intelektualnej może obejmować aktywa i pasywa, a szeroki zakres własności intelektualnej i różnego rodzaju ryzyk umożliwia segmentację ochrony ubezpieczeniowej. Część z potencjalnych produktów ubezpieczeniowych mogłoby mieć częściowo masowy charakter, inne zaś z założenia przeznaczone są do ochrony „szytej na miarę”.

Należy szczególnie podkreślić, że bariery w ocenie ryzyka hamują rozwój rynku ubezpieczeń własności intelektualnej. Możliwym impulsem rozwojowym jest współpraca ubezpieczycieli z Urzędem Patentowym RP oraz wyspecjalizowanymi kancelariami prawnymi.

Przypisy/Notes

¹ Pojęcie kapitału intelektualnego jest szersze niż własności intelektualnej i obejmuje „każdą informację biznesową, która pozwala przedsiębiorstwu uzyskać przewagę konkurencyjną” (WIPO, 2004, s. 63).

² Wyrok SN z 7.10.2009 r., III CSK 39/09, OSNC-ZD 2010/4/100.

³ W Polsce ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, t.j. Dz.U. z 2022, poz. 1233, dalej jako u.z.n.k.

⁴ Dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 29.04.2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej, Dz.Urz.UE L 2004.157.45. Dotyczy ona własności intelektualnej chronionej za pomocą praw podmiotowych bezwzględnych z możliwością jej fakultatywnego rozszerzenia na czyny nieuczciwej konkurencji (motyw 13). Szerzej na temat – Rejdak, 2024, s. 787 i n.; Kurosz, 2024a, s. 22 i n.

⁵ Oświadczenie wymienia: prawo autorskie, prawa pokrewne z prawami autorskimi, prawo *sui generis* twórców baz danych, prawa twórcy topografii produktów półprzewodnikowych, prawa ze znaku towarowego, prawa ze wzoru, prawa z patentu, włącznie z prawami wynikającymi z dodatkowych świadectw ochronnych, oznaczenia geograficzne, prawa ze wzoru użytkowego, prawa wynikające z systemu ochrony odmian roślin, nazwy handlowe, jeżeli są chronione jak wyłączne prawa własnościowe w danym prawie krajowym.

⁶ W doktrynie wskazuje się przykłady zdjęć lotniczych, katalogowych itp. - Niewęglowski, 2021, s. 60.

⁷ Dz.U. z 1975 r., nr 9, poz. 49.

⁸ Art. 99 ustawy z 9.06.2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, t.j. Dz.U. 2023, poz. 633.

⁹ Większość doktryny opowiada się za kwalifikacją tajemnicy przedsiębiorstwa jako dobra niematerialnego chronionego za pomocą praw podmiotowych bezwzględnych: m.in. Sołtyński & Gogulski, 2019, art. 11, uwaga 2; Niewęglowski, 2017, s. 938–941 i cytowana tam literatura; Giesen, 2013, s. 5; Michalak, 2006, s. 137. Przeciwno – m.in. Traple, 2003, s. 10.

¹⁰ Wyrok SA w Łodzi z 17.12.2002 r., I ACa 254/02, LEX nr 535064.

¹¹ W prawie autorskim brak jest wyjątków od zasady *nemo plus iuris in alium transfere potest quam ipse habet*. Szerzej na ten temat: Giesen, 2021, s. 88 i n.

¹² W piśmiennictwie trafnie wskazuje się, że skuteczne utrzymywanie know-how w tajemnicy nie gwarantuje bezterminowego charakteru ochrony – Hrdy & Lemley 2021, s. 43–51.

¹³ Wyrok Sądu Apelacyjnego USA dla Ósmego Okręgu, 319 F.3d 329, 335–36 (8th Cir. 2003), Fox Sports Net North v. Minnesota Twins.

¹⁴ Środki pomocnicze w sprawach własności intelektualnej, przewidziane dyrektywą 2004/48/WE oraz uregulowane w ustawie z 17.11.1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1550).

¹⁵ Zapłata odpowiedniej sumy pieniężnej na określony cel społeczny związany ze wspieraniem kultury polskiej lub ochroną dziedzictwa narodowego – art. 18 ust. 1 pkt 6 u.z.n.k.

¹⁶ Przykładem są wnioski o zabezpieczenie roszczeń z tytułu ochrony patentowej patentu na zastosowanie medyczne substancji leczniczej, rozpoznawane przez Sąd Okręgowy w Warszawie jako wyłącznie właściwy w sprawach patentowych (art. 479⁹⁰ § 2 k.p.c.) – m.in. postanowienie SO w Warszawie z 4.06.2024 r., XXII GWO 225/24, LEX nr 3722221, postanowienie SA w Warszawie z 14.01.2025 r., VII AGz 768/24, niepubl.

¹⁷ W postanowieniu SO w Warszawie z 4.06.2024 r., XXII GWO 225/24, LEX nr 3722221, zauważono, że w UE poszczególne jurysdykcje podzieliły się na dwie grupy w ocenie konkretnego wynalazku, którego dotyczył spór. W części z państw wskazywano na nieważność patentu, natomiast w drugiej połowie udzielano ochrony.

¹⁸ Po USA, Chinach i Niemczech francuskie sądy pierwszej instancji rozpatrują około 350 nowych spraw patentowych rocznie. W latach 2004–2008 odnotowywano we Francji średnio 385 000 obowiązujących patentów rocznie, co oznacza wskaźnik sporów mniej niż 1 patent na 1000 rocznie. (Véron, 2010, s. 7–9).

¹⁹ <https://www.tribunal-de-paris.justice.fr/> (dostęp: 12.05.2025).

²⁰ Źródło własne – dane statystyczne SO w Warszawie.

²¹ Wyrok SO w Warszawie z 17.10.2023 r., XXII GW 502/21, LEX nr 3694846.

²² <https://www.gov.uk/guidance/intellectual-property-insurance> (dostęp: 27.12.2024).

²³ Strona prowadzona w latach 2010–2019, <https://web.archive.org/web/20191023175215/http://www.dkpto.org/ip-law--policy/international-patenting/patent-litigation-insurance.aspx> (dostęp 4.01.2025).

²⁴ Duński Urząd Patentów i Znaków Towarowych w 2007 r. przekonał pierwszego ubezpieczyciela do wprowadzenia ubezpieczenia patentowego - <https://web.archive.org/web/20191023175215/http://www.dkpto.org/ip-law--policy/international-patenting/patent-litigation-insurance.aspx> (dostęp 4.01.2025).

Bibliografia/References

- Bojańczyk, M. (2003). Wycena wartości marek. *Spółeczeństwo i Polityka*, (2).
- CJA Consultants, & European Policy Advisers Britain and Brussels (2006). *Patent litigation insurance – A study for the European Commission on the feasibility of possible insurance schemes against patent litigation risks. Appendices to the final report*. June 2006.
- Cremers, K., Ernicke, M., Gaessler, F., Harhoff, D., Helmers, C., McDonagh, L., Schliessler, P., & van Zeebroeck, N. (2017). Patent litigation in Europe. *European Journal of Law and Economics*, 44. <https://doi.org/10.1007/s10657-016-9529-0>
- EUIPO. (2018). *IP Litigation Insurance Landscape*.
- Fras, M. (2018). W: M. Habdas (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom V. Zobowiązania. Część szczególna (art. 765–921(16))*. Wolters Kluwer.
- Giesen, B. (2013). Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa na gruncie art. 11 ZNKU. *Studia Prawa Prywatnego*, (2).
- Giesen, B. (2021). Zasada *nemo plus iuris in alium transferre potest* a dobra wiara nabywcy autorskich praw majątkowych. *Studia Iuridica*, 89. <https://doi.org/10.31338/2544-3135.si.2022-89.5>
- Giesen, B., & Kurosz, K. (2021). Wizerunek modelu w stosunkach kontraktowych. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace z Prawa Własności Intelektualnej*, (4). <https://www.wolterskluwer.com/pl-pl/news/zeszyty-naukowe-universytetu-jagiellonskiego-4-154-2021>
- Grzybczyk, K. (2014). Prawo właściwe dla powstania i ochrony praw własności intelektualnej. W: M. Pazdan (red.), *Prawo prywatne międzynarodowe. System Prawa Prywatnego. Tom 20C*. C.H.Beck.
- Grzybczyk, K. (2024). *Azjatycki soft power a prawo własności intelektualnej*. Wolters Kluwer.
- Hrdy, C. A., & Lemley, M. A. (2021). Abandoning trade secrets. *Stanford Law Review*, 73(January).
- KE (Komisja Europejska). (2005). *Oświadczenie Komisji dotyczące art. 2 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej*. Dz.Urz.UE L 94 z 30.04.2004 r., poz. 37.
- KE (Komisja Europejska). (2007). *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Enhancing the patent system in Europe*. COM/2007/0165 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0165> (dostęp: 4.01.2025).
- KE (Komisja Europejska). (2016). *Commission staff working document accompanying the document communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Europe's next leaders: The start-up and scale-up initiative putting intellectual property at the service of SMEs to foster innovation and growth*. SWD/2016/0373 final, 21.11.2016.
- Kossecki, P. (2024). *Wycena aktywów niematerialnych do celów prawnych*. Wolters Kluwer.
- Kurosz, K. (2024a). Środki pomocnicze w sprawach własności intelektualnej a pojęcie własności intelektualnej w prawie unijnym. *Przegląd Prawa Handlowego*, (5).
- Kurosz, K. (2024b). Znaczenie konwencji WIPO z 1967 r. dla zakresu stosowania środków pomocniczych w sprawach własności intelektualnej. *Przegląd Prawa Handlowego*, (6).
- Kurzynoga, M. (2024). Praca zdalna za pośrednictwem platform cyfrowych w kontekście transgranicznego charakteru własności intelektualnej. W: A. Adamczak (red.), *Reforma prawa własności intelektualnej. Część IV, Monografie, Studia, Rozprawy*. Politechnika Świętokrzyska.
- LLoyd's. (2020). *Safeguarding intellectual property to enhance corporate value*.
- Maśniak, D. (2024). W: M. Bałwicka-Szczyrba, & A. Sylwestrzak (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*. Wolters Kluwer.
- Michalak, A. (2006). *Ochrona tajemnicy przedsiębiorstwa. Zagadnienia cywilnoprawne*. Kraków. Wolters Kluwer.
- Mularski, K. (2020). W: D. Fuchs, K. Malinowska, & D. Maśniak (red.), *Kontrakty na rynku ubezpieczeń. Komentarz do przepisów i warunków ubezpieczenia*. Wolters Kluwer.
- Niewęglowski, A. (2001). *Prawo autorskie. Komentarz*. Wolters Kluwer.
- Niewęglowski, A. (2017). W: R. Skubisz (red.), *System Prawa Prywatnego. Prawo własności przemysłowej. Tom 14C*. C.H.Beck.
- Ocean Tomo. (2021). *Intangible Asset Market Value Study*.
- Pérez Carrillo, E. F., & Cuyper, F. (2013). *Viability of Patent Insurance in Spain*. Fundación Mapfre.
- Polak, A. (2012). Prawo do informacji geologicznej jako prawo majątkowe i przedmiot ochrony w świetle prawa do informacji o środowisku i obowiązku udostępniania do nieodpłatnego korzystania. *Zeszyty Naukowe Instytutu Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią Polskiej Akademii Nauk*, (83).
- Popiołek, W. (2013). „Terytorializm” praw autorskich w nowej polskiej ustawie o prawie prywatnym międzynarodowym. W: A. Matlak, & S. Stanisławska-Kloc (red.), *Spory o własność intelektualną. Księga jubileuszowa dedykowana profesorom Januszowi Barcie i Ryszardowi Markiewiczowi*. Wolters Kluwer.
- Raczyński, A. (2016). W: M. Gutowski (red.), *Kodeks cywilny. Tom II. Komentarz. Art. 450–1088*. C.H.Beck.
- Rejdak, M. (2024). Unijna perspektywa postępowania w sprawach własności intelektualnej. *Polski Proces Cywilny*, (4).

- Simensky, M., & Osterberg, E. C. (1999). Insurance and management of intellectual property risks. *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal*, 17.
- Skubisz, R. (2017). W: R. Skubisz (red.), *System Prawa Prywatnego. Tom 14a. Prawo własności przemysłowej*. C.H.Beck.
- Sołtyński, S., & Gogulski, S. (2019). W: J. Szwaia (red.), *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*. C.H.Beck.
- Szpyt, K. (2021). Ubezpieczenia w LegalTech. W: D. Szostek (red.), *LegalTech. Czyli jak bezpiecznie korzystać z narzędzi informatycznych w organizacji, w tym w kancelarii oraz dziale prawnym*. C.H.Beck.
- Szpyt, K. (2025). *Ubezpieczenie cyber risk w dobie rozwoju sztucznej inteligencji. Komentarz praktyczny*. LEX/el.
- Traple, E. (2003). Ochrona informacji stanowiących tajemnice przedsiębiorstwa w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji a ochrona tajemnic ujawnionych w trakcie negocjacji. *Monitor Prawniczy*, (21).
- Véron, P. (2010). *Le contentieux des brevets d'invention en France. Étude statistique 2000–2009*. Véron & Associés Avocats.
- WIPO. (2004). *Secrets of Intellectual Property – A Guide for small and medium sized Exporters*. WIPO & International Trade Centre (ITC).
- WIPO. (2022). *WIPO and Intangible Asset Finance: Moving Intangible Asset Finance from the Margins to the Mainstream*.
- Zemła-Pacud, Ż. (2023). Kwalifikacja wyłączeń regulacyjnych na gruncie prawa polskiego. W: Ż. Zemła-Pacud, & T. Zimny (red.), *Ad cuius bonum? O wartościach i interesach zasługujących na ochronę prawną. Księga jubileuszowa Profesor Heleny Żakowskiej-Henzler*. Wydawnictwo INP PAN.
- Żelechowski, Ł. (2019). Zasada numerus clausus praw na dobrach niematerialnych – dylematy dotyczące pojmowania i obowiązywania. W: K. Szczepanowska-Kozłowska, I. Matusiak, & Ł. Żelechowski (red.), *Opus auctorem laudat. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Monice Czajkowskiej-Dąbrowskiej*. Wolters Kluwer.

Dr Krzysztof Kurosz

Doktor nauk prawnych, adiunkt zatrudniony na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Sędzia orzekający w XXII Wydziale Własności Intelektualnej Sądu Okręgowego w Warszawie. Autor ponad 50 publikacji dotyczących prawa cywilnego, ochrony dóbr osobistych i prawa własności intelektualnej, w tym dwóch monografi.

Dr Krzysztof Kurosz

PhD, an assistant professor, employed at the Faculty of Law and Administration of the University of Lodz. Krzysztof Kurosz is a judge at the XXII Intellectual Property Division of the District Court in Warsaw. Author of over 50 publications on civil law, protection of personal rights and intellectual property law, including two monographs.

Dr hab. Małgorzata Kurzynoga, prof. UŁ

Doktor habilitowana nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Łódzkiego, zatrudniona na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Radca prawny. Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej PZU S.A. (od lutego 2024 r.). Autorka ponad 80 publikacji dotyczących polskiego i europejskiego prawa pracy.

Dr hab. Małgorzata Kurzynoga, prof. UŁ

Professor at the University of Łódź, employed at the Faculty of Law and Administration of the University of Łódź. Attorney-at-law. Author of over 80 publications on Polish and European labor law.

**ALEKSANDRA BOROWICZ
JOANNA KUCZEWSKA**

RYNEK WEWNĘTRZNY UNII EUROPEJSKIEJ. WYZWANIA, ZAGROŻENIA, ODPORNOŚĆ W DOBIE TRANSFORMACJI CYFROWEJ I KLIMATYCZNEJ

Monografia podejmuje tematykę funkcjonowania i ewolucji rynku wewnętrznego UE w kontekście dwóch współczesnych megatrendów – transformacji cyfrowej i klimatycznej – oraz wynikających z nich wymogów budowania odporności gospodarczej.

Zakres tematyczny książki wpisuje się w realne potrzeby środowiska naukowego i praktyki gospodarczej, szczególnie w obliczu narastających wyzwań geopolitycznych, technologicznych i środowiskowych.

Więcej informacji na: www.pwe.com.pl

ZAPOWIEDŹ